

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
DAVID SCICLUNA**

Seduta tal-15 ta' Dicembru, 2005

Citazzjoni Numru. 76/1993/1

Grezzju Portelli

vs.

Godfrey Leone Ganado ghan-nom u in rapprezentanza ta' I-Enemalta Corporation, u b'nota tad-9 ta' Marzu 1993 Anthony Ventura assuma l-atti tal-kawza minflok Godfrey Leone Ganado fil-kwalita` tieghu premessa; u Dr. Richard Galea Debono ghan-nom u in rapprezentanza tat-Telemalta Corporation; u b'digriet tat-23 ta' Marzu 2001 intervenew fil-kawza Elmo Insurance Agency Ltd. ghan-nom u in rapprezentanza tal-kumpanija estera Royal & Sun Alliance Insurance plc (bhala cessjonarja tal-portfolio tal-kumpanija estera Sun Alliance and London Insurance plc) u Middle Sea Insurance p.l.c. bhala cessjonarja tal-portfolio ta' Assicurazioni Generali SpA; u b'nota tat-12 ta' Mejju 2004 Elmo Insurance Ltd. assumiet bhala intervenuta l-atti tal-kawza minflok l-intervenuta kumpanija Elmo Insurance

Agency Ltd. ghan-nom u in rapprezentanza tal-kumpanija estera Royal and Sun Alliance Insurance plc.

Il-Qorti,

Rat ic-citazzjoni pprezentata fit-22 ta' Jannar 1993 li permezz taghha l-attur, wara li ppremetta:

Illi l-attur jahdem bhala lineman mat-Telemalta;

Illi l-attur fis-26 ta' Awissu 1991 fid-9.30 a.m. kien qieghed jirringa wire tat-telefon fi Triq il-Gandlora Haz-Zebbug;

Illi dan il-wire tat-telefon kien iktar gholi mill-wire tad-dawl u biex jilhqu kellu jistrieħ ma' bracket tad-dawl li kien fih leakage u b'hekk ha xokk u waqa' minn fuq is-sellum minn gholi ta' zewg sulari;

Illi l-attur kiser saqajh il-leminija, fil-waqt li kellu kumplikazzjonijiet f'dik tax-xellug tant li ghamel xahrejn u nofs gewwa wheelchair (Dok A) u ghaxar xhur ma jahdimx (Dok B);

Illi l-attur ma setax jiehu hsieb tieghu nnifsu u kellu jmur joqghod ghand huh u kien jaghtih Lm3.50 kuljum. Ghalhekk dan il-kont ammonta ghal Lm440 (Dok C);

Illi l-impjegati tat-Telemalta huma assikurati u illi l-Enemalta ghandha assikurazzjoni;

Illi l-attur sofra wkoll danniu permanenti f'saqajh (Dok A)(Dok D);

Talab ghalhekk li din il-Qorti:

1. Tiddikjara li l-incident fuq deskritt tas-26 ta' Awissu 1991 li gara fi Triq il-Gandlora Zebbug meta l-attur kien fuq xoghol tat-Telemalta, miss apparat ta' l-Enemalta b'rizultat li ha xokk u waqa' zewg sulari u rizultat tal-

Kopja Informali ta' Sentenza

incident soffra danni anke personali u dan sehh tort tal-konvenuti jew min minnhom;

2. Tillikwida d-danni li soffra l-istess attur rizultat tal-incident fuq indikat;

3. Tikkundanna lill-konvenuti jew min minnhom ihallsu lill-attur id-danni fuq likwidati.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti ngunti ghas-subizzjoni;

Rat in-nota ta' Anthony Ventura debitament awtorizzat sabiex jirrapprezenta lill-Korporazzjoni Enemalta pprezentata fid-9 ta' Marzu 1993 li permezz taghha assumma l-atti tal-kawza fl-ismijiet fuq indikati minflok Godfrey Leone Ganado;

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet ta' Anthony Ventura nomine fejn qal:

Illi t-talbiet tal-attur kif diretti fil-konfront tieghu huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante li hu bl-ebda mod m'hu responsabbli ghall-incident in kwistjoni, liema incident gara unikament minhabba negligenza tal-istess attur;

Salve eccezzjonijiet ohra;

Rat in-nota ta' eccezzjonijiet ta' Dott. Richard Galea Debono nomine fejn qal:

Illi l-pretenzjonijiet ta' l-attur huma nfondati fil-fatt u fid-dritt stante illi ma kien hemm l-ebda negligenza da parti ta' l-eccipjent u bl-ebda mod l-attur ma gie ordnat jaghmel xi haga mill-eccipjent li biha ddahhal f'xi periklu;

Illi kien l-attur li kien negligenti u kkawza l-incident li minhabba fih soffra, jew seta' soffra, id-danni pretizi, u ghaldaqstant l-eccipjent mhuwix responsabbli;

Salv kull eccezzjoni ulterjuri;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-kontendenti u l-listi tax-xhieda taghhom;

Rat id-digriet ta' l-20 ta' April 1993 li permezz tieghu gie nominat William Cassar Torreggiani bhala perit biex ifittex u jirrelata dwar il-fondatezza tad-domandi attrici, wara li jiehu konjizzoni ta' l-eccezzjonijiet, u jaghmel l-osservazzjonijiet kollha li ghandhom x'jaqsmu mal-kaz;

Rat ir-relazzjoni peritali debitament mahlufa fil-31 ta' Jannar 2001;

Rat in-noti ta' osservazzjonijiet tal-partijiet;

Semghet it-trattazzjoni;

Ikkunsidrat:

Din il-kawza tirrigwarda incident li sehh fis-26 ta' Awissu 1991 li fih l-attur, li kien impjegat mal-Korporazzjoni Telemalta, illum Maltacom p.l.c., bhala *linesman*, wegga' waqt li kien fuq xoghol li kien gie nkarigat li jaghmel fi Triq il-Gandlora, Zebbug.

L-attur spjega fix-xiehda tieghu li kien mar fuq il-post flimkien ma' certu Emanuel Mifsud, poggew sellum ta' l-injam mal-hajt taht il-linji ta' l-elettriku u pprova jirringa l-*joint tal-wire tat-telephone*. Huwa laqat il-*bracket* tal-hadid ta' l-elettriku, ha xokk u waqa' ghal isfel minn gholi ta' zewg sulari. Qal li meta johorgu jahdmu ma jkollhomx *preventive clothing* u li dak iz-zmien ma kellhomx ingwanti ghalkemm bl-ingwanti ma tistax taghmel certu xoghol irqieq. Qal ukoll li qatt ma kellhom *courses* jew indikawlhom xi perikli li jistghu jinqalghu waqt il-lant tax-xoghol. Kien ilu madwar tmax-il sena fil-kariga ta' *linesman*. Tghallem minghand shabu matul iz-zmien. Mill-esperjenza li ghandu, l-ewwel li jaghmel hu li jiccekkja li l-*wires* jew il-*cables* tad-dawl ikunu insulati. Qal li l-*wire tat-telephone* kien marbut mal-*bracket* tad-dawl. Sa fejn jaf hu qatt ma kellhom sitwazzjoni fejn jghidu lill-Enemalta biex jiffu d-dawl peress li kienu ser jahdmu huma tat-

Telemalta. L-incident gara meta hu serra mal-*bracket* jew laqat mieghu.

Emanuel Mifsud kien ma' l-attur izomm is-sellum filwaqt li l-attur tela' m'ghola zewg sulari. F'daqqa wahda semghu jghajjat, hares 'il fuq, u rah jaqa' u jdur darbtejn. L-attur gie fuq saqajh u x-xhud irnexxielu jilqaghlu rasu. Is-sellum kien xi metru boghod mill-*bracket* tad-dawl.

Saviour Galea, il-*foreman* li kien inkariga lill-attur biex jaghmel it-tiswijiet mehtiega dakinhar ta' l-incident, qal li hu ma kienx fuq il-post meta gara l-incident izda li jaf li l-*bracket* kien jixxokkja ghax gralu li gralu l-attur u cempel lill-Enemlata biex isewwu. Qal ukoll li l-*wire* tat-*telephone* kien ghaddej ma' tad-dawl, imqabbad minn *bracket* ghal *bracket*.

George Bezzina, T.O. 3 mat-Telemalta xehed li huma kellhom slielem ta' l-aluminju u ta' l-injam u li l-attur kien jinsisti li juza slielem ta' l-injam ghal aktar sikurezza u li l-istrap tkun ta' materjal ghal aktar sikurezza.

John Gafa, works manager mal-Korporazzjoni Enemalta, xehed li fil-gurnata in kwistjoni ma saret ebda talba biex jissospendu l-kurrent elettriku. Iccekkja l-ktieb ta' l-1991 biex jara kienx hemm *faults* fil-linji u rrizultalu li ma kien hemm xejn.

Il-perit tekniku, wara li sema' x-xhieda u zamm access fuq il-post, ikkonkluda li l-incident gara meta l-attur strah mal-*bracket* ta' l-*aerial lines* tad-dawl u ha xokk minhabba *leakage* ta' kurrent elettriku. Inoltre osserva li l-Korporazzjoni Telemalta fl-ebda hin jew zmien ma kienet tissupplixxi *safety harness* jew *safety clothing* li kienu allura jipprevjenu milli jiehu xokk u jaqa' minn fuq is-sellum. Indika wkoll li qabel ma l-attur mar biex jeffettwa t-tiswijiet mehtiega, ma saret l-ebda talba biex jigi sospiz il-kurrent elettriku peress illi x-xoghol kien zghir.

Fin-noti ta' osservazzjonijiet taghhom, kemm il-Korporazzjoni Enemalta kif ukoll l-intervenuti fil-kawza ppruvaw joholqu dubbju dwar il-provi mressqa mill-attur u

L-konkluzjonijiet peritali. Din il-Qorti pero`, wara li ezaminat hija stess il-provi kollha migjuba, hi soddisfatta li l-attur waqa' minn fuq is-sellum mhux minhabba traskuragni tieghu izda minhabba xokk li ha wara li miss (hux "serrah" jew "laqat" hu rrilevanti) il-*bracket* li mieghu kienu marbutin kemm il-*wire* tat-*telephone* kemm ukoll il-*cables* tad-dawl. Il-*brackets* huma separati mil-linji tad-dawl b'*isolators* tac-caqquf u ghalhekk wiehed ma ghandux jistenna li ser jixxokkjaw. Kwantu mbaghad ghat-Telemalta, kull *employer* huwa obligat jipprovdi *a safe system of work*. Hawn, in-nuqqasijiet tat-Telemalta huma evidenti: la kienet tipprovdi xi forma ta' *safety equipment*, ma ntalbitx is-sospensjoni tad-dawl sakemm isiru x-xoghlijiet u lanqas kienet tipprovdi *training* adegwat ghal xoghol li talvolta seta' jkun perikoluz (ghalkemm f'dan il-kaz l-attur kien ilu jahdem f'dan ix-xoghol madwar tmax-il sena u ghalhekk kellu esperjenza sostanzjali tant li mill-provi rrizulta li qatt ma kellu incidenti ohra). Konsegwentement iz-zewg entitajiet konvenuti ghandhom jinzammu responsabbli ghall-incident li fih korra l-attur u ghalhekk ghad-danni konsegwenzjali.

L-attur ghandu dritt kemm ghal-*lucrum cessans* kif ukoll ghad-*damnum emergens*.

Kwantu ghal-*lucrum cessans* irid l-ewwel jigi determinat il-grad ta' dizabilita`. B'certifikat rilaxxjat fl-10 ta' Marzu 1992 (a fol. 8 u 9), il-konsulent ortopediku Mr. John Casaletto ndika li l-grad ta' dizabilita` kien ta' 40%. Meta xehed fil-11 ta' Dicembru 1997 ikkonferma li meta rega' rah fit-3 ta' Awissu 1993 skond certifikat minnu rilaxxjat (a fol. 141), ikkalkula li l-grad ta' dizabilita` kien wasal ghal 20% b'dan li minn hemm 'il quddiem setghet tmur ghall-aghhar minhabba li l-artrite tibda taghmel taghha. L-intervenut fil-kawza esebixxa fotokopja ta' certifikat mediku rilaxxjat mill-konsulent ortopediku Charles Grixti. Pero` din il-Qorti ma ssib l-ebda raguni valida biex tiskarta x-xiehda guramentata tal-konsulent ortopediku Casaletto li kellu l-opportunita` jexamina lill-attur f'aktar minn okkazjoni wahda, sahansitra l-ahhar okkazjoni kienet wara d-data tac-certifikat mediku tal-konsulent Grixti, u wasal biex naqqas il-kalkolu inizjali tieghu bin-nofs.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bhala *multiplier*, peress illi l-attur kellu sebgha u tletin sena meta gara l-incident, u l-eta` pensjonabbli s'issa hija ta' 61 sena, huwa gust li dan ikun ta' 24 sena.

Mill-P3s ta' l-impjieg ta' l-attur esebiti b'nota tas-17 ta' Mejju 2002 jirrizulta li l-qliegħ gross ta' l-attur fl-1991 kien ta' Lm3545.60 filwaqt li l-qliegħ gross tieghu fl-2001 kien ta' Lm5204.16. Il-fatt li l-attur baqa' fl-impjieg tat-Telemalta, illum Maltacom, huwa irrilevanti. Il-*lucrum cessans* huwa marbut mat-telf ta' qliegħ fil-gejjieni - fil-kaz in kwistjoni, per eżempju, it-telf tal possibilita` li jagħmel *overtime* u t-telf ta' promozzjonijiet, kif ukoll it-telf tal-possibilita` li jsib xogħol alternattiv bi qliegħ oghla. Għalhekk bhala medja l-Qorti se tiehu s-somma ta' Lm5,000.

Konsegwentement it-telf ta' qliegħ futur jinhadem hekk:

$$\text{Lm5,000} \times 24 \times 20\% = \text{Lm24,000.}$$

Billi l-incident in kwistjoni gara erbatax-il sena u kwazi erba' xhur ilu, mhuwiex sejjer isir tnaqqis għal *lump sum payment*.

Dwar *damnum emergens* jirrizulta li l-attur wara l-incident dam sa l-ahhar tas-sena għand huh John Portelli u kien itieh Lm3.50 kuljum. Is-somma globali li huwa jippretendi hija ta' Lm440 u li fil-fehma tal-Qorti hi gustifikata.

B'kollox għalhekk l-attur għandu jiehu:

<i>Lucrum cessans</i>	Lm24,000
<i>Damnum emergens</i>	Lm 440

Total	Lm24,440

Għal dawn l-motivi:

Tiddeciedi billi tilqa' t-talbiet attrici, tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti, u għalhekk:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Tiddikjara li l-incident fuq deskritt tas-26 ta' Awissu 1991 li gara fi Triq il-Gandlora, Zebbug meta l-attur kien fuq xoghol tat-Telemalta, miss apparat ta' l-Enemalta b'rizultat li ha xokk u waqa' zewg sulari u rizultat ta' l-incident soffra danni anke personali, sehh tort tal-konvenuti nomine;
2. Tillikwida d-danni li soffra l-attur rizultat ta' l-incident fuq indikat fis-somma ta' erbgha u ghoxrin elf erba' mija u erbghin liri Maltin (Lm24,440); u
3. Tikkundanna lill-konvenuti nomine jhallsu lill-attur is-somma hekk likwidata ta' erbgha u ghoxrin elf erba' mija u erbghin liri Maltin (Lm24,440) solidalment bejniethom.

Bl-ispejjez kontra l-konvenuti.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----